

«Т А С Д И Қ Л А Н Г А Н»

«O`ZPARAVTOTRANS»

aksiyadorlik jamiyati akциядорларининг

2016 йил « **27** » июндаги умумий йиғилиш

қарори билан

**«O`zparavtotrans»
aksiyadorlik jamiyatining
«ИЧКИ АУДИТ ТЎҒРИСИДА» ги**

Н И З О М И

Қоровулбозор тумани -2016 йил

~ 1 ~

**«Ўзпаравтотранс» акциядорлик жамиятининг ички
аудит хизмати тўғрисидаги**

Н И З О М И

1. Умумий қоидалар.

1.1. Мазкур Низом Ўзбекистон Республикаси Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги қонуни, Республика Президентининг 2006 йил 27 сентябрдаги «Кимматли қозғалар бозорини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида» ги ПК 475-сонли, Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 16 октябрдаги 215-сонли қарорлари, «Ўзпаравтотранс» акциядорлик жамиятининг уставига мувофиқ жамиятда ички аудитни ташкил этишга қўйиладиган ягона талабларни ҳамда унинг ишини ташкил этишнинг методологик асосларини белгилайди.

Активларининг баланс қиймати энг кам иш ҳақи миқдорининг юз минг баробаридан кўп бўлган жамиятда ички аудит хизмати ташкил этилади. Ички аудит хизмати жамиятнинг қузатув кенгашига ҳисобдордир.

Жамиятнинг ички аудит хизмати жамиятнинг ижроия органи, филиаллари ва ваколатхоналари томонидан қонун ҳужжатларига, жамият уставига ва бошқа ҳужжатларга риоя этилишини, бухгалтерия ҳисобида ва молиявий ҳисоботларда маълумотларнинг тўлиқ ҳамда ишончли тарзда акс эттирилиши таъминланишини, хўжалик операцияларини амалга оширишнинг белгиланган қоидалари ва тартиб-таомилларига риоя этилишини, активларнинг сақланишини, шунингдек жамиятни бошқариш юзасидан қонун ҳужжатларида белгиланган талабларга риоя этилишини текшириш ҳамда мониторинг олиб бориш орқали жамиятнинг ижроия органи, филиаллари ва ваколатхоналари ишини назорат қилади ҳамда баҳолайди.

Жамиятнинг ички аудит хизмати ўз фаолиятини, агар қонунда ўзгача қоида назарда тутилмаган бўлса, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланадиган тартибга мувофиқ амалга оширади.

1.2. Мазкур Низом мақсадлари учун қуйидаги тушунчалардан фойдаланади:

- **Ички аудит** - жамият бошқарув органи ва таркибий бўлинмалари томонидан Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларига, таъсис ҳужжатларига ва ички ҳужжатларга риоя қилинишини текшириш ва мониторинг олиб бориш йули билан улар ишини назорат қилиши ва баҳолаш, маълумотларнинг бухгалтерия ҳисоби ва молиявий ҳисоботда акс эттирилишининг туликчилиги ва ишончилигини таъминлаш, хўжалик операцияларини амалга оширишнинг белгиланган қоидалари ва таомиллари, активларнинг сақланиши ҳамда корпоратив бошқариш принциплари жорий этилиши бўйича жамият таркибий бўлинмасининг ички аудит хизмати фаолияти;

- **Ички аудит хизмати** - мазкур Низом талаблари ҳисобга олинган ҳолда жамият Қузатув кенгашининг қарори билан ташкил этиладиган жамиятнинг ички аудитни амалга оширадиган таркибий бўлинмаси.

2. Жамият ички аудит хизматининг асосий вазифалари ва функциялари.

2.1. Қуйидагилар ички аудит хизматининг асосий вазифалари ҳисобланади:

қузатувчи кенгашни ишончли ахборот билан таъминлаш ва ички аудит амалга оширилиши натижалари бўйича қорхона фаолиятини такомиллаштиришга доир таклифларни тайёрлаш;
ички аудит жараёнида аниқланадиган камчиликларни бартараф этиш юзасидан қорхона бошқарув органларига тавсияларни тезкорлик билан киритиш, уларнинг бартараф этилишини назорат қилиш.

2.2. Қуйидагилар ички аудит хизматининг асосий функциялари ҳисобланади:

ҳар йили қорхонанинг қузатувчи кенгаши томонидан тасдиқланадиган режага мувофиқ мазкур Низомнинг 6.1-бандида кўрсатилган йўналишлар бўйича тегишли текширишлар ўтказиш йўли билан ички аудитни амалга ошириш (ҳар чоракда ва ҳисобот йили якунлари бўйича);

тузиладиган хўжалик шартномаларининг қонун ҳужжатларига мувофиқлиги юзасидан экспертиза ўтказиш;

бухгалтерия ҳисобини юритишда ва молиявий ҳисоботни тузишда корхонанинг таркибий бўлинмаларига методик ёрдам бериш, уларга молия, солиқ, банк қонунлари ва бошқа қонун ҳужжатлари масалалари бўйича маслаҳатлар бериш;

техник топшириқларни ишлаб чиқишда, ташқи аудиторлик ташкилотларининг таклифларини баҳолашда ҳамда аудиторлик текширишларини ўтказиш учун ташқи аудиторлик ташкилотини танлашда тавсияларни тайёрлашда корхонанинг кузатувчи кенгашига кўмаклашиш.

Жамиятнинг ички аудит хизмати ички назоратни, шу жумладан, 50 фоиздан зиёд улуши АЖга тегишли бўлган юридик шахслар билан ўтказилган операциялар устидан назоратни амалга оширади.

3. Ички аудит хизматининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

3.1. Ички аудит хизмати қўйидаги ҳуқуқларга эгадир:

- ички аудитни амалга ошириш давомида пайдо буладиган масалалар бўйича корхонанинг ҳужжатларини (директорнинг буйруқлари, фармойишлари, бошқарув органлари қарорлари, маълумотномалар, ҳисоб-китоблар, зарур ҳужжатларнинг тасдиқланган нусхалари ва бошқа ҳужжатларни), жамият мансабдор ва масъул шахсларидан оғзаки ва ёзма тушунтиришлар олиш;

- ички аудитни ўтказишга кўмаклашиш учун жамиятнинг тегишли мутахассисларини жалб этиш;

3.2. Ички аудит хизмати қўйидагиларга мажбур:

- ички аудитни амалга оширишда мазкур Низом ва бошқа қонун ҳужжатлари талабларига риоя қилиш;

- мазкур Низомнинг 6.1-бандларида белгиланган талабларга мувофиқ ҳисоботларни тузиш;

- молия ва статистика ҳисоботи курсатгичларининг ишончлилигини текшириш;

- ички аудитни амалга оширишда олинган ахборотнинг махфийлигига риоя қилиш;

- жамиятнинг мансабдор шахслари ва бошқа ходимлари томонидан жамиятга зарар етказилишидан далолат берувчи ҳолатлар аниқланган тақдирда бу ҳақда дарҳол жамиятнинг Кузатув кенгашига хабар бериш ва аудиторлик ҳисоботида тегишли ёзувни қайд этиш;

- активларни хатловдан ўтказишда ва қонунда белгиланган тартибда унинг уз вақтида амалга оширилишини назорат қилишда иштирок этиш;

- ички аудит хизмати қонун ҳужжатларига ва жамиятнинг таъсис ҳужжатларига мувофиқ бошқа мажбуриятларга ҳам эга бўлиши мумкин.

4. Ички аудит хизматига қўйиладиган талаблар.

4.1. Ички аудит хизмати ходимлари охириги ўн йилнинг камида икки йилида бухгалтерия ҳисоби, аудит, молия ёки солиқ назорати соҳасида амалий (шу жумладан ўриндошлик бўйича) иш стажига эга бўлиши ва қўйидаги талаблардан биттасига жавоб бериши керак:

- аудиторнинг малакли сертификатига эга бўлиш;

- Ўзбекистон Республикаси олий таълим муассасаларида, ёхуд Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларига мувофиқ Ўзбекистон Республикасидаги таълимга тенглиги эътироф этилган хорижий давлат таълим муассасасида олинган олий иқтисодий маълумотга эга бўлиш;

- Ички аудит хизмати ходимларини сертификатлаш тартиби аудиторларнинг республика профессионал жамоатчилиқ бирлашмалари томонидан, Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги билан келишган ҳолда белгиланади.

4.1. Ички аудит хизматига ички аудитор сертификатига эга бўлган унинг раҳбари бошчилик қилади.

4.2. Ҳар йили ички аудит хизмати раҳбари ички аудит хизмати харажатларининг йиллик сметасини тузади ва уни тасдиқлаш учун корхонанинг кузатувчи кенгашига тақдим этади.

4.3. Ички аудит хизмати ходимларининг касб даражаси тегишли лицензияга эга бўлган таълим муассасаларида мунтазамлиқ асосида уларнинг малакасини ошириш воситасида сақланиши керак.

4.4. Ички аудит хизмати ходимлари корхона кузатувчи кенгаши томонидан ҳар йили аттестациядан ўтказилиши керак.

5. Ички аудит хизматининг мустакиллиги.

5.1. Куйидагилар ички аудит хизмати мустакиллигининг асосий шартлари хисобланади:

- ички аудит хизмати раҳбарини ва унинг ходимларини лавозими таинлаш, меҳнат шартномасини тузиш, эгаллаб турган лавозимидан озод этиш, жамият Кузатув кенгашининг қарорлари буйича уларга иш хақи миқдорини ва бошқа туловларни белгилаш;
- жамият Кузатув кенгашига бевосита буйсинош.

6. Ички аудит утказишга ва уни утказиш натижалари буйича йигма хисобот тузишга куйиладиган талаблар.

6.1. Ички аудит:

- тасдиқланган бизнес-режа бажарилишини;
- корпоратив бошқариш принципларига риоя қилинишини;
- бухгалтерия ҳисоби ва молиявий ҳисобнинг ҳолатини;
- солиқлар ва бошқа мажбурий туловлар тугри ҳисобланиб чиқилиши ва туланишини;
- молия-ҳужалик фаолиятини амалга оширишда қонун ҳужжатларига риоя этилишини;
- активларнинг ҳолатини;
- ички назоратнинг ҳолатини текшириш ва уларнинг мониторингини олиб бориш йули билан фақат ички аудит хизмати ходимлари томонидан амалга оширилади.
- жамият Кузатув кенгаши томонидан куйиладиган талаблардан келиб чиқиб қонун ҳужжатларига мувофиқ текширишни утказишнинг бошқа йуналишларини белгилаш мумкин;
- утказилган текширишлар натижалари буйича бевосита уни утказган ходим (ҳодимлар) томонидан имзоланадиган тегишли ҳисоботларни тузади.

Бунда:

а) бизнес-режа бажарилишини текшириш натижалари тугрисидаги ҳисобот куйидагиларни уз ичига олиши керак:

- унинг бажарилишининг миқдор ва сифат курсатигичлари таҳлили;
- унинг бажарилиш таъминланмаган тақдирда айбдор мансабдор шахслар шахсан курсатилган ҳолда аниқланган сабаблар баёни;

б) корпоратив бошқариш принципларига риоя қилишни текшириш натижалари тугрисидаги ҳисобот куйидагиларни уз ичига олиши керак:

- жамият бошқарув органи томонидан қабул қилинадиган қарорларнинг самаралилиги, унинг қатнашчиларининг қонуний ҳуқуқ манфатларига риоя этилиши таҳлили;
- корпоратив бошқариш соҳасида қонун ҳужжатлари бузилиши ҳолатлари баёни (таъсис ҳужжатларига риоя қилиш, умумий йигилишлар ва жамият бошқарув органи мажлислари утказишлиши, акциядорларга дивидендлар тугри ҳисобланиши ва уз ваактида туланиши ва хоказолар);

в) жамиятнинг бухгалтерия ҳисоби ва молия ҳисоботи ҳолатини текшириш натижалари тугрисидаги ҳисобот куйидагиларни уз ичига олиши керак:

- бухгалтерия ҳисобини юритиш ва молия ҳисоботини тузишнинг белгиланган тартибига риоя қилинишини баҳолаш;
- аниқланган бухгалтерия ҳисоботини юритиш ва молиявий ҳисоботни тайёрлашнинг белгиланган тартиби бузилишининг тавсифи;

г) солиқлар ва бошқа мажбурий туловлар тугри ҳисобланиши ва туланишини текшириш натижалари тугрисидаги ҳисобот куйидагиларни уз ичига олиши керак:

- тузилган ва тегишли назорат органларига тақдим этилган солиқлар ва мажбурий туловлар ҳисоб-китоби тугрилигини баҳолаш;
- солиқлар ва мажбурий туловларни ҳисоблаш ва тулашнинг белгиланган тартиби бузилиши ҳолатларини, солиқ солинадиган базани белгилашда четга чиқишларни баён қилиш;

д) молия-ҳужалик операцияларини амалга оширишда жамият томонидан қонун ҳужжатларига риоя қилинишини текшириш натижалари тугрисидаги ҳисобот куйидагиларни уз ичига олиши керак:

- жамият томонидан амалга оширилган молия-хужалик операцияларининг конун хужатларига мувофиқлигини баҳолаш;

- ички аудит давомида аниқланган жамият томонидан амалга оширилган молия-хужалик операцияларининг конун хужжатларига номувофиқлигини баён қилиш;

е) ички назоратнинг ҳолатини текшириш натижалари тугрисидаги ҳисобот қуйидагиларни уз ичига олиш керак:

- ички назорат тизимини ва унинг фаолият курсатишидаги мавжуд камчиликларни баён этиш;

жамият таркибий бўлинмаларидаги ижро интизомининг ҳолати тугрисидаги маълумотлар, унинг аниқ ходимлари ишидаги мавжуд камчиликлар.

Активларнинг ҳолатини текшириш натижалари активларни хатловдан утказишнинг асосланишини ҳамда уларнинг ҳаракати, амалда мавжудлиги ва сақланиши тугрисида маълумотларни уз ичига олиши керак.

Шунингдек, утказиладиган текширишлар буйича барча ҳисоботларда жамият бошарув органи ва унинг таркибий бўлинмалари фаолияти баҳолашини, аниқланган четга чиқишлар ва конунни бузишларни бартараф этишга доир тавсияларни, тасдиқлайдиган хужжатларнинг тулик пакетини уз ичига оладиган якуний қисм булиши керак.

Утказилган ички аудит яқунлари буйича, мазкур Низомнинг 6.1-бандига мувофиқ, ички аудит раҳабри томонидан имзоланадиган йигма ҳисобот тузилади.

Ушбу йигма ҳисобот:

- тахилий қисми;

- якуний қисми;

- тасдиқлайдиган хужжатларнинг тулик пакетини уз ичига олиши лозим.

Йигма ҳисоботнинг тахилий қисми мазкур Низомнинг 6.1-бандига мувофиқ, ички аудит ходимлари томонидан утказиладиган текширишлар натижалари тугрисидаги умумлаштирилган ахборотни уз ичига олиш керак.

Ҳисоботнинг якуний қисми:

- жамиятнинг бошқарув органи ва таркибий бўлинмалари фаолиятига, шунингдек ликвидлигига умумий баҳони;

- аниқланган четга чиқишлар ва конунни бузишларни бартараф этиш буйича ички аудит хизматининг тавсияларини ҳамда жамиятнинг молия-хужалик фаолияти самарадорлигини оширишга, корпоратив бошқаришни такомиллаштиришга доир умумлаштирилган таклифларни уз ичига олиши керак.

Йигма ҳисобот ички аудит яқунлангандан кейин 10 кун мобайнида тугалланиши зарур.

Йигма ҳисоботлар бевосита жамиятнинг Кузатув кенгшига унинг қуриб чиқиши ва кейинчалик тасдиқлаш учун тақдим этилиши керак.

Ҳисоботлар нусхалари тасдиқлангандан кейин жамият бошқарув органига тақдим этилиши керак.

Жамиятнинг бошқарув органи ички аудит натажисида аниқланган камчиликларни бартараф этиш чора-тадбирларини қуриш шарт.

Ички аудит хизмати текшириш давомида аниқланган конун бузилишларини бартараф этиш, шунингдек умуман жамиятнинг молия-хужалик фаолияти самарадорлигини ошириш буйича чора-тадбирларнинг уз вақтида ва зарур даражада бажарилиши устидан назорат урнатиши лозим.

7. Ички аудит хизматининг жавобгарлиги.

7.1. Ички аудит хизмати ходимлари:

- узлари утказган текшириш натижалари бузиб курсатилганлиги;

- уларга тақдим этилган ёки улар томонидан хизмат вазафаларининг бажарилиши муносабати билан уларга маълум булган жамиятнинг сирини ташкил этадиган ахборотнинг махфийлигига риоя қилинмаганлиги;

- олинган хужжатларнинг сакланиши ва кайтарилиши таъминланиши учун жавоб берадилар.

Ички аудит хизмати аудиторлик текширишлари давомида аникланган конун бузишларни бартараф этиш ва жамиятнинг молия-хужалик фаолияти самарадорлигини ошириш юзасидан курилган чора-тадбирларга баҳо берилиши учун жавоб беради.

Жамиятнинг Кузатув кенгаши ҳар чоракда ички аудит хизматининг текширишлар натижалари тугрисидаги ҳисоботини эшитади, аникланган камчиликларни бартараф этиш ва жамиятнинг молия-хужалик фаолияти самарадорлигини ошириш юзасидан чора-тадбирлар куради.

**«O`zparavtotrans» aksiyadorlik
jamiyati бошқарув раиси в.в.б.**

Ф.О.Тўраев

_____ (имзо)

м/ў